

Sampo Seppänen

24.2.2026

Suurivaliokunta
Eduskunta
SuV@eduskunta.fi

Asia:

- E 73/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehikseksi.
- U 73/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista (1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa -asetus” perustamisesta vuosiksi 2028–2034, sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja asetuksen (EU) 2021/695 kumoamisesta, (2) neuvoston päätökseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa” (2028–2034) täytäntöönpanoa koskevasta erityisohjelmasta, kyseiseen ohjelmaan osallistumista ja sen tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta sekä päätöksen (EU) 2021/764 kumoamisesta, (3) neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa ”Horisontti Eurooppa” täydentävän Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2032, yhteisön osuudesta ITER-hankkeeseen ja asetuksen (Euratom) 2025/1304 kumoamisesta, (4) neuvoston asetukseksi Liettuassa sijaitsevan Ignalinan ydinvoimalaitoksen käytöstäpoiston avustusohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetuksen (EU) 2021/101 kumoamisesta ja (5) neuvoston asetukseksi välineen perustamisesta ydinturvallisuuteen liittyvää yhteistyötä ja ydinlaitosten käytöstä poistamista varten vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 kumoamisesta.
- U 74/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma.

Energiateollisuus ry:n lausunto

Energiateollisuus ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kilpailukykyrahasto (U 74/2025 vp)

Kilpailukykyinen ja innovoiva EU pystyy olemaan jatkossa merkittävä toimija, luoden hyvinvointia kansalaisilleen. Puhtaan siirtymän investoinneista on käynnissä laaja kansainvälinen kilpailu. EU:n tulee olla tässä kilpailussa vahva, ilman että sisämarkkinoiden toimivuus heikentyy. Innovaatiot ja puhtaan siirtymän investointien edistäminen tulee olla entistä suuremmassa roolissa EU:n monivuotisessa rahoituskehiksessä.

- Pidämme positiivisena, että EU:n komission ehdotuksessa painopiste siirtyy muutaman asteen enemmän kilpailukykyyn, ja siinä on huomioitu kohtalaisesti puhdas siirtymä. Tuemme valtioneuvoston kantaa korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisiin poliittisiin prioriteetteihin ml. kilpailukyvyn vahvistamiseen.

Kilpailukykyrahasto on hyvä lisä myös puhtaan siirtymän rahoitukseen, mutta sen sisällä innovaatorahasto näyttäisi komission ehdotuksen mukaan säilyvän jatkossakin suurimpana ja keskeisenä rahoituskanavana puhtaan siirtymän hankkeille. Suomalaiset yritykset ovat menestyneet innovaatorahaston hauissa mm. vetypankin kilpailutuksissa.

Jää yleisesti epäselväksi, miten kilpailukykyrahaston luominen vaikuttaa innovaatorahaston rahoitusperiaatteisiin ja kohdentamiseen. Rahoituskokonaisuudessa on jatkossa tärkeää tarkastella, miten innovaatorahasto muokkautuu kilpailukykyrahaston sisällä sekä mitkä sen rahoituksen jaon periaatteet ja kohdentaminen tulee olemaan.

- Innovaatorahaston rahoituksen tulisi olla kilpailullista myös jatkossa sekä kohdentua puhtaaseen energianjärjestelmään ja teollisuuden vähähiilistymiseen.

Päästökauppadirektiivi muodostaa innovaatorahaston oikeusperustan, ja siinä säädetään rahaston perustamisesta sekä määritellään sen tarkoitus ja toiminnan asiallinen soveltamisala. Komissiolta on odotettavissa tämän vuoden aikana päästökauppadirektiivin muokausehdotus liittyen 2030-luvun ilmastopolitiikkaan. Tällöin on hyvä seurata mahdollisia innovaatorahaston kehityksen muutoksia.

Jäsenmaakohtaisilla valtiontuilla on pahimmillaan merkittäviä sisämarkkinoihin ja siten koko talouteen kohdistuvia negatiivisia vaikutuksia. On talouden kokonaistehokkuuden ja siten koko EU:n kannalta järkevämpää kehittää ja rakentaa yksittäisten jäsenvaltioiden asettamien valtiontukien sijasta EU:n laajuisia instrumentteja tukemaan EU:n kilpailukykyä ja puhdasta siirtymää. Kansallista tukikilpailua energiantuotannossa tulee välttää. Samalla tutkimukseen ja innovaatioiden kaupallistamiseen tulee kohdentaa merkittäviä panostuksia EU:n rahoituksesta.

- EU:n laajuiset tukijärjestelmät tulee olla teknologianeutraaleja ja rahoituksen kohdentaminen tulee tapahtua hankkeiden paremmuuden perusteella. Tästä tulee huolehtia myös kilpailukykyrahaston osalta. Kun rahoitus kohdentuu eri kiintiöiden ja aluekriteerien sijasta laatuun, vältetään turhaa tehottomuutta.
- Pidämme valtioneuvoston kantoja kilpailurahaston osalta pääpiirteittäin hyvinä ja perusteltuina. Valtioneuvosto nostaa esille keskeisiä asioita, kuten rahoituksen allokation perustumisen kilpailuun ja laatuun, tuki-instrumenteilla ei tule olla haitallisia heijastusvaikutuksia sisämarkkinoiden toimintaan ja kilpailuun sekä teknologianeutraalia lähestymistapaa.

EU:ssa on nykyisin laaja kirjo eri tuki- ja rahoitusinstrumentteja puhtaan siirtymän edistämiseksi. Eri instrumenteilla on omat vaatimuksensa, mikä aiheuttaa toimijoille haasteita ja lisää hallinnollisia kustannuksia. Hallinnollisen taakan keventämiseksi tuki- ja rahoitusinstrumentit sekä niiden hakuprosessien käytännöt tulisi olla mahdollisimman johdonmukaisia ja yhdenmukaisia. Tältä osin komission ehdotus rahoituskehityksestä näyttää menevän oikeaan suuntaan.

Horisontti Eurooppa (U 73/2025 vp)

Uusien teknologioiden kehittämisellä ja käyttöönottolla on keskeinen rooli fossiilisista tuontipolttoaineista irtautumisessa, ilmastomuutoksen hillinnässä ja vähähiiliseen energiantuotantoon ja käyttöön siirtymisessä. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta johtaa tulevaisuudessa uusien puhtaiden teknologioiden tarjonnan lisääntymiseen. TKI-tuet lisäävät tarvittavia kannustimia kehittää riittävässä määrin teknologiaa. Innovaatiot ja puhtaan siirtymän investointien edistäminen tulee olla entistä suuremmassa roolissa EU:n monivuotisessa rahoituskehyksessä.

Komission ehdotuksessa Horisontti Eurooppa-ohjelman rahoitus kasvaisi kaudelle 2028-2034 merkittävästi verrattuna aikaisempaan kauteen. Pilari II:n (kilpailukyky ja yhteiskunta -osio) yksi painopistealue on puhdas siirtymä ja teollisuuden vähähiilistyminen. Painopisteeseen ehdotetaan 22 mrd. euron rahoitusta koko 2028-2034 rahoituskauden aikana.

- Pidämme valtioneuvoston tavoin EU:n tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen määrän kasvattamista kannatettavana sekä rahoituksen lisäämistä puhtaaseen siirtymään EU:n kilpailukyvyn ja omavaraisuuden vahvistamiseksi perusteltuna.

On talouden kokonaistehokkuuden ja siten koko EU:n kannalta järkevämpää kehittää ja rakentaa yksittäisten jäsenvaltioiden asettamien valtiontukien sijasta EU:n laajuisia instrumentteja tukemaan EU:n kilpailukykyä ja puhdasta siirtymää. Rahoituksen allokatio tulee perustua hankkeiden paremmuuteen ja teknologianeutraalisuus tulee näkyä kaikissa tuki-instrumenteissa.

- Komission ehdotuksessa Horisontti Eurooppa -ohjelman hankerahoituksen kriteerit olisivat huippulaatu (excellence) avoimen kilpailun perusteella, vaikuttavuus sekä toimeenpanon laatu ja tehokkuus. Pidämme tätä erinomaisena ja tuemme valtioneuvoston kantaa, jossa Horisontti Eurooppa -ohjelma jatkossakin rahoittaa huippututkimusta ja innovaatioita laatu- ja tehokkuusperusteisesti ja avoimen kilpailun kautta.

Euratom (U 73/2025 vp)

Euratom tutkimus- ja koulutusohjelma pyrkii komission mukaan vahvistamaan EU:n roolia ydinalan tutkimuksessa ja innovaatioissa, edistämään turvallista ja kestävä ydinenergian käyttöä sekä vastaamaan tulevaisuuden energiahaasteisiin. Suurin osa rahoituksesta suuntautuu fuusiovoimaan liittyvään tutkimukseen ja toimintaan. Fissiotutkimuksen rahoitus kokonaisuudessa jää selvästi vähäisemmäksi.

- Pidämme tervetulleena Euratomin rahoituksen jatkumista. Suomalaiset yritykset ovat hyötynneet rahoituksesta tutkimusorganisaatioiden osaamisen karttumisen ja suoraan Euratomista rahoitettujen hankkeiden kautta. Näkemyksemme mukaan rahoitusta on syytä kohdentaa myös fissioenergian tutkimukseen ja innovointiin tarpeellisissa määrin.

Muita huomioita liittyen komission ehdotukseen rahoituskehyksestä ja E 73/2025 vp -kirjeeseen

Verkkojen Eurooppa -välineen energiarahoitus

Komissio on ehdottanut Verkkojen Eurooppa -välineen energiarahoituksen määrärahojen kasvua 6 miljardista noin 26,5 miljardiin euroon. Pidämme rahoitustason nousua positiivisena. Maiden välisten energiayhteyksien kehittäminen on keskeistä Euroopan kilpailukyvyn ja turvallisuuden näkökulmasta. Kilpailua ja sähkön vapaata liikkuvuutta jäsenvaltioiden rajojen yli tulee lisätä ja vahvistaa. Sähkönsiirtokapasiteetissa on yhä pullonkauloja jäsenmaiden välillä. Tämä hidastaa

sähkömarkkinoiden yhdentymistä. Kilpailu ja sähkön vapaa liikkuvuus rajojen yli vähentävät sähkön hintavaihteluita ja edesauttaa puhtaan energian laajempaa integrointia sähköjärjestelmään. Siirtokapasiteettia jäsenvaltioiden välillä tulee lisätä EU:n yhteisestä rahoituksesta.

- Rahoitus yhteisistä EU-varoista tulisi fokusoida nykyiseen tapaan maiden välisiin yhteyksiin, ei jäsenvaltioiden kansallisiin verkon tarpeisiin.

Myös vedyllä on tulevaisuudessa iso rooli Euroopan kilpailukyyn kannalta. Se mahdollistaa hiilineutraaliuden sektoreilla, jossa päästövähennykset ovat haasteellisia, kuten raskas teollisuus sekä meri- ja lentoliikenne. Puhtaan vedyn tuotanto ja kulutus EU:ssa parantaa huoltovarmuutta, vähentää päästöjä, ja edistää pitkällä aikavälillä eurooppalaisen teollisen tuotannon kilpailukykyä.

- Vetyinfrastrukturi mahdollistaa puhtaan yhteiskunnan, ja sen kehitystä tulee edistää EU-rahoituksella valituissa infrahankkeissa, joilla on laajaa yhteiseurooppalaista merkitystä.

Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto

Katsomme, että kokonaisuudessa (mm. NRP-suunnitelmat) tulisi pyrkiä löytämään malleja ja rahoitusratkaisuja Itä-Suomen tuulivoiman rakentamisen haastavaan tilanteeseen. Rahoitusta voitaisiin kohdentaa esimerkiksi pilotteihin, joissa eri tahojen yhteistyöllä toteutettaisiin alueellinen hanke, jonka tavoitteena on sovittaa yhteen tuulivoiman rakentaminen ja puolustusvoimien tutkaratkaisut.

Ystävällisin terveisin

Energiateollisuus ry
Sampo Seppänen
Asiantuntija
sampo.seppanen@energia.fi